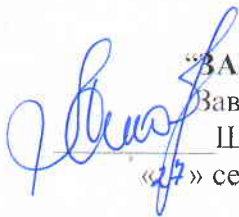

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Історичний факультет
Кафедра філософії та суспільних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
Шачковська Л.С.
«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГП 1.1.01 Філософія та соціологія освіти

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальність: 014.06. Середня освіта (Хімія).

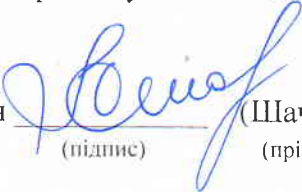
Освітня програма: Середня освіта (Хімія).

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма «Філософія та соціологія освіти» для здобувачів вищої освіти другого рівня (магістр) спеціальності: 014.06 Середня освіта (Хімія)

Розробники: доцент кафедри філософії та суспільних дисциплін, кандидат філософських наук, доцент Запорожець Микола Олексійович

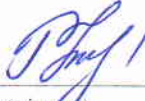
Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії та суспільних дисциплін
Протокол № 1 від « 17 » серпня 2020 року

Завідувач кафедри філософії та суспільних дисциплін (Шачковська Л.С.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

Протокол № 1 від «31» серпня 2020 року

Голова науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

 / (Грабовська С.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)		обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання		українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах		3 кредити (90 год.)
Курс		I
Семестр		I
Кількість змістових модулів із розподілом:		
Обсяг кредитів		3
Обсяг годин, у тому числі:		90
Аудиторні:		10 год.
Лекційні		4 год.
Семінарські / Практичні		6 год.
Лабораторні		-
Самостійна робота		40 год.
Індивідуальні завдання		40 год.
Форма семестрового контролю		екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Входження України в освітній і науковий простір Європи ставить перед її вищою школою завдання принципової ваги - поліпшити якість підготовки фахівців вищої кваліфікації. Одним із засобів досягнення цієї мети є впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Програма складається з логічно виправданої послідовності навчальних процедур, здійснення яких створить умови для оволодіння здобувачів вищої освіти філософського аналізу сучасної освіти, системно соціологічних знань і сприятиме формуванню у них наукового світогляду, гуманістичного потенціалу особистості, високої духовності, загальної культури, творчого мислення, вміння проникати у сутність явищ і процесів соціального середовища, навиків свідомого використання отриманих знань у пізнавальній, практичній, виробничій та організаційно-виховній діяльності.

Мета: основною метою курсу є формування у здобувачів вищої освіти знання: характеристик соціальної реальності, суспільства як системи соціальної взаємодії.

Завдання: сформувати глибокі, достовірні знання про характеристики соціальної матерії, основних соціологічних теорій (структурний функціоналізм, марксистську соціологію, соціологізм Дюркгейма, розуміючу соціологію М. Вебера, формальну соціологію), категоріального апарату.

3. Результати навчання за дисципліною

Очікувані результати навчання:

1. Оволодіти компетентностями:

ЗК 4. Здатність використовувати теоретичні знання та практичні навички застосування комунікаційних технологій, ораторського мистецтва та риторики для здійснення ділових комунікацій у професійній сфері.

ЗК 5. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ЗК 6. Здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

ЗК 7. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, до вмінь представляти складну комплексну інформацію у стислій формі усно і письмово, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та відповідні наукові категорії з філософії, історії розвитку суспільства та терміни природничих наук.

ЗК 9. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях, критично оцінювати власну діяльність, професійно вдосконалюватися.

2. Досягти результатів навчання:

ПРН 4. Здатний вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетентності.

ПРН 5. Здатний аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, обирати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.

4. Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль I

Філософське осягнення ідеї освіти.

Тема 1. Філософія освіти в структурі наукового знання.

Предмет і завдання філософії освіти. Дуалізм філософії освіти. Філософія освіти як галузь пізнання: об'єкт і предмет дослідження. Особливості філософського осягнення освіти. Філософія як світоглядна стратегія освіти. Методологічні функції філософії освіти. Філософія освіти та її взаємодія з іншими галузями філософії та наукового знання. Необхідність філософського осягнення феномену освіти.

Тема 2. Цілі і цінності освіти.

Цілі в освіті. Філософське розуміння категорії “цінність”. Осягнення освіти як цінності. Еволюція ціннісної феноменології освіти. Цінності консерватизму (класичний реалізм, есенціалізм, перенніалізм, ідеалізм, аналітична філософія) та лібералізму (експерименталізм, соціальний реконструктивізм) в філософії освіти. Особистісна парадигма в освіті. Розуміння цінностей освіти в українській філософії. Національні та загальнолюдські цінності та їх роль у сучасній освіті. Морально-етичні засади розвитку освіти. Формування змісту і методів освіти у контексті цілей і цінностей освіти. Проблема актуальності змісту освіти.

Тема 3. Основні суперечності та проблеми розвитку сучасної освіти.

Основні тенденції у розвитку сучасної освіти. Кризи в освіті та криза освіти. Масова освіта: потреби особистості і суспільства. Концепція освіти упродовж життя: реалії і потреби. Національна і глобальна освіта: відчуженість, взаємодія, інтеграція. Освіта як відкрита система: виклики і перспективи. Суперечності глобального освітнього простору.

Змістовий модуль 2.

Назва Соціологічна інтерпретація освіти

Тема 4. Соціологія освіти – галузь соціологічного знання

Об'єкт і предмет соціології освіти. Структура соціології освіти. Функції соціології освіти. Актуальність соціологічного підходу до освіти.

Тема 5. Освіта – складне і багатогранне соціокультурне явище

Освіта як соціокультурний інститут. Структура освіти. Внутрішня будова освіти. Функції

освіти.

Тема 6 Соціалізація індивіда – найважливіше завдання освіти

Сутність явища соціалізації. Етапи соціалізації. Сфери соціалізації індивіда. Форми незавершеної соціалізації.

Тема 7. Процесуальні виміри освіти

Освіта як процес соціальної взаємодії. Учитель визначальна ланка освітнього процесу. Освічення як процес соціокультурного трансформування. Соціокультурні типи учнів як результат освітнього процесу.

Тема 8. Дошкільний навчальний заклад у системі освіти

Специфіка дошкільного навчального закладу як освітньої установи. Структура освітнього навчального закладу. Функції дошкільної освіти. Тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні.

Тема 9. Школа – визначальна ланка системи освіти

Системні характеристики школи як освітнього закладу. Структура школи як соціальної системи. Функції шкільної освіти. Тенденції розвитку шкільної освіти в Україні.

Тема 10. Соціальні виміри специфічних форм освіти

Характеристики позашкільної освіти. Самоосвіта у структурі освітньої системи. Функції особливих форм освіти. Динаміка специфічних форм освіти.

Тема 11. Освіта і громадянське суспільство

Сутність громадянського суспільства. Освіта – важливий засіб побудови громадянського суспільства. Актуальний стан громадянського суспільства в Україні. Тенденції розвитку суспільства в Україні.

Тема 12. Національно – патріотичне виховання як важлива функція освіти в Україні

Актуальність патріотичного виховання в Україні. Сутнісні виміри націоналізму, патріотизму, космополітизму, інтернаціоналізму, етномаргінальності як соціальних явищ. Засоби і методи ресоціалізації етнічних маргіналів. Формування української національної еліти.

Змістовий модуль 3.

Назва Організація емпіричного дослідження освітнього середовища

Тема 13. Методика і техніка емпіричного соціологічного дослідження

Характеристики основних типів соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження. Методи збирання соціологічної інформації. Аналіз емпіричного матеріалу та його застосування.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Філософське осмислення освіти												

Тема 2.5. Національно-патріотичне виховання – важлива функція освіти в Україні.								2		2	4	
Тема 2.6. Освіта – чинник ієрархічного структурування суспільства										2	2	
Разом за змістовим модулем 2						54		3		12	14	
Змістовий модуль 3. Організація емпіричного дослідження освітнього середовища.												
Тема 3.1. Методика і техніка емпіричного соціологічного дослідження освіти								2	2	2	4	
Тема 3.2. Розробка анкети										4	2	
Тема 3.3. Визначення вибіркової сукупності. Збирання емпіричного матеріалу										2	2	
Тема 3.4. Обробка зібраних даних.										2	2	
Тема 3.5. Аналіз зібраних даних. Розробка підсумкових документів.										2	2	
Разом за змістовим модулем 3								2	2	-	12	12
Усього годин						90		4	6		40	40

6. Теми семінарських / практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма

1.	Філософські витоки ідеї освіти		2
2.	Історична ретроспектива філософського тлумачення освіти		2
3	Інтерпретація освіти у філософському спадку Г. Сковороди		
4	Освітній простір індустріального та інформаційного суспільств		
5	Соціологія освіти у структурі соціологічного знання		
6	Освіта як соціокультурне явище		2
7	Соціалізація індивіда найважливіше завдання освіти		
8	Школа визначальна ланка системи освіти		
9	Важливість національно-патріотичного виховання		
10	Методика і техніка емпіричного соціологічного дослідження		
	Разом		6

7. Самостійна робота

Короткий опис форми самостійної роботи і змісту навчального матеріалу для студентів.

№ з/п	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	«Соціальне» в інтерпретації Е. Дюркгейма		6
2.	Критика марксистської соціології		6
3.	«Розуміюча соціологія» М. Вебера		6
4.	Інтегративна соціологія П. Сорокіна		6
5.	Чикагська школа соціології		6
6.	Франкфуртська школа соціології		6
7.	Структуралістська концепція у соціології		6
8.	Українська соціологічна традиція		6
9.	Соціологія еліт (елітологія)		6
10.	Соціологія влади (кратологія)		6
11.	Етносоціологія		6
12.	Соціологія особистості		6
13	Організація емпіричного соціологічного дослідження		8
	Разом		80

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає підготовку реферату чи презентації на одну із запропонованих тем. Виконання ІНДЗ передбачає виявлення у здобувачів вищої освіти вміння опрацювати першоджерела, наукову літературу, визначати актуальність теми дослідження, ставити наукові завдання, робити бібліографічні огляди, самостійні висновки і теоретичні узагальнення, логічно викладати матеріал.

Теми ІНДЗ

1. «Дух епохи» - визначальний чинник організації освіти у ХХІ ст.
2. Взаємозв'язок філософії та освіти.
3. Роль і місце національної ідеї у філософії освіти.
4. Глобалізаційні процеси vs національно-патріотичне виховання.
5. Становлення освіти як соціокультурного інституту.
6. Цивілізаційні аспекти інституту освіти.
7. Філософська інтерпретація освіти у працях мислителів античності.

8. Розвиток освіти у середньовічній Європі.
9. Епоха Відродження у філософському тлумаченні освіти.
10. Взаємозв'язок форми соціальної організації суспільства в епоху Нового Часу із філософським осмисленням освіти.
11. Філософський зміст освіти у індустріальному суспільстві.
12. Інформаційне суспільство і його філософія освіти.
13. Освіта як чинник соціальної стратифікації.
14. Нерозривна єдність української національної і загальноєвропейської освітньої традиції.
15. Історія еволюції української філософії освіти.
16. Філософія освіти у творчому доробку Г. Сковороди.
17. Нова парадигма філософії освіти в Україні.
18. Виховання патріота і громадянина – концептуальне підґрунтя філософії освіти в Україні.
19. Нормативно-правове забезпечення освіти в Україні.
20. Особистість як продукт і творець суспільства.
21. Соціальні типи особистості.
22. Освіта як соціокультурний інститут.
23. Взаємозв'язки соціальних інститутів сім'ї та освіти.
24. Соціальні конфлікти в освітянському середовищі.
25. Структура конфлікту.
26. Процесуальні характеристики конфліктів.
27. Функції конфлікту.
28. Явище соціальної девіантності.
29. Основні теорії причин соціальної девіантності.
30. Типи девіантної поведінки індивіда.
31. Соціалізація індивіда.
32. Явище соціальної феральності.
33. Явище соціальної маргінальності.
34. Явище соціальної аномії.
35. Соціальні типи сім'ї.
36. Соціальні функції сім'ї.
37. Історична еволюція сім'ї.
38. Основні теорії етногенезу.
39. Еволюція історичних типів етносу.
40. Еволюція українського етносу.

9. Методи навчання

Лекції з використанням сучасних інформаційних технологій, проблемного викладу матеріалу, інтерактивні та інноваційні методи під час обговорення питань семінарського заняття (мікрофон, прес-метод, мозкова атака, акваріум тощо), підготовка та обговорення рефератів та повідомлень.

10. Методи контролю

Поточне оцінювання під час семінарських занять, оцінка за роботу над темами, винесення для самостійного опрацювання, ІНДЗ, модульний і підсумковий контроль.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання виставляється згідно чинних нормативних та методичних документів за чотирибальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Оцінка «відмінно» ставиться за роботу в якій повно і правильно відображаються всі аспекти проблеми сформульованої у запитанні. Зміст такої відповіді відображає глибокі теоретичні знання, правильне застосування їх на практиці. Відмінна відповідь передбачає вміння аналізувати як структурні так і процесуальні характеристики певного соціального об'єкта, вона логічно чітка, послідовна і аргументована. Автор такої відповіді володіє значним за обсягом понятійним апаратом.

Оцінка «добре» ставиться за роботу, в якій правильно дано відповіді на всі запитання, показано достатньо ґрунтовні знання, але допущені незначні помилки. В цілому такі неточності не мають суттєвого впливу на повноту і правильність відповіді. Така робота своїм змістом відображає вміння логічно мислити, достатньо глибоко аналізувати, логічно обґрунтовувати власні твердження.

Оцінка «задовільно» ставиться за роботу, на підґрунті аналізу якої можна зробити висновок про те, що студент в цілому орієнтується в питаннях комплексної контрольної роботи, але водночас допускає ряд суттєвих неточностей. Зміст такої відповіді вказує на те, що її автор не володіє логічним мисленням, не може виконати глибокого аналізу проблеми сформульованої у питанні. Його понятійний апарат є обмеженим і поверховим.

Оцінка «незадовільно» ставиться за роботу, в якій більше половини завдань виконано або із суттєвими помилками, або неповно. Зміст відповіді не містить будь-якого аналізу проблеми сформульованої у запитанні. Відповідь не логічна і не послідовна. У цьому разі студент зовсім не володіє категоріальним апаратом дисципліни. Аналіз такої відповіді переконує що її автор програмового матеріалу практично не засвоїв.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота										Модуль 2 ІНДЗ	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		30	10	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6			

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D		
60–68	E	задовільно	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література Основна

1. Андреенков В.Г. Логика социологического исследования. – М.,2010.
2. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. – М.,2013.
3. Вебер М. Основные социологические понятия//Избр. произв. – М.,2010
4. Волович В. Соціологічна освіта в Україні//Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2012. - №1.
5. Воропай О. Звичаї нашого народу. – К., 2013.
6. Гараджа В.И. Социология религии. – М., 2010.
7. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. Посібник. – К., 2012.
8. Дворецька Г.В. Соціологія праці: Навч. Посібник. – К., 2014.
9. Дикарева А.А., Мирская В.П. Социология труда. – М., 2014.
10. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда: Метод социологии. – М., 2009.
11. Дюркгейм Е. Соціологія і соціальні науки//Філософ. і соціол. Думка 2012. - № 5.
12. М. Запорожець, Я. Балановський Філософія та соціологія освіти. Навчальний посібник. Умань, 2017.
13. Захарченко М.В. Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). – К., 2013.
14. Как провести социологическое исследование. – М., 2010.
15. Колинз Р. Социология: наука или антинаука? // Теория общества/ Под. Ред. 16.А.Филипова. – М., 2009.
17. Кондратик Л.Й. Історія соціології України в іменах. – Луцьк, 2015.
18. Краткий словарь по социологии. – М., 2014.
19. Маркович Д. Социология труда. – М., 2013.
20. Монсон Пер. Современная западная социология: теории, традиции, перспективы. – СПб., 2012.
21. Мацковский М.С. Социология семьи: проблемы, теории, методологии и методики. – М.,2014.
22. Нечаев В.Я. Социология образования. – М., 2012.
23. Осипов Г.В. Социология – М.,2010.
24. Піча В.М. Соціологія. – К.,2009.
25. Полторак В.А. Соціологія. Основи соціології праці та управління. – К., 2012.
26. Попова І.М. Соціологія пропедевтичний курс. – К., 2006.
27. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст. – К.,2013.
28. Попович М. Нарис історії культури України. – К., 2013.
29. Рабочая книга социолога. – М., 2010.
30. Радугин А.А. Радугин К. А. Социология: Курс лекций. – М., 2015.
31. Руткевич М.Н. О предмете социологической науки: три методологические вопроса//Социс. – 2011. - №7.
32. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. – К., 2015.
33. Слепенков И.М., Аверин Ю.П. Основы теории социального управления. – Воронеж, 2015.

- 34.Смелзер Н. Социология – М., 2010.
- 35.Современная западная социология: Словарь. – М., 2010.
- 36.Современная американская социология. – М., 2014.
- 37.Сорокін П. Челолвек. Цивілізація. Общество. – М., 2012.
- 38.Соціологічна думка України: Навч. Посібник / М. В. Захарченко, В.Ф.Бурлачук, М. О. Молчанов та ін. – К., 2011.
- 39.Соціолгія/За заг. Ред. Проф. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача. – К.,Х., 2011.
- 40.Соціологія праці та управління: Термінологічний словник-довідник /за ред. В. А. Полторака. – К.,2013.
- 41.Социология наука об обществе. – Харьков, 2011.
- 42.Черниш Н. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – 5-те вид., перероб і доп. – К.: Знання, 2010.
- 43.Шаленко В.Н. Программа социологического исследования. – М., 2011.
- 44.Шаповал М. Загальна соціологія. – К., 2011.
- 45.Штольберг Р. Социология труда/ пер. С нем. – М.,2012.
- 46.Юрій М.Ф. Соціологія культури: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006.
- 47.Ядов В.А. Размышления о предмете социологии //Социс. – 2010. - №2.
- 48.Ядов В.А. Социологическое исследование: методология, прграмма, методы. – М., 2011.
- 49.Якуба О. Соціологія. – Харків, 2015.

Допоміжна

1. Соціологія. / За ред. Макеєва С.О. – К.: «Знання», 2010. – 455 с.
2. Соціологія. Курс лекцій. / За ред.Черниша Н.Й. – К.: «Знання», 2009. – 468 с.
3. Соціологія і психологія: Навчальний посібник /За ред. Пачковського Ю.Ф. – К.: «Каравела», 2009. – 760 с.
4. Гіденс Е. Соціологія. – К.: «Основи», 2011. – 726 с.
5. Смелзер Н. Соціологія. – М.: «Фенікс», 2010 – 688 с.
6. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. – К.: «Український Центр духовної культури», 2010. – 736 с.

14. Інформаційні ресурси

- 1.З А К О Н У К Р А Ї Н И «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради. України (ВВР), 2002, N 20, ст.134) ;
- 2.З А К О Н У К Р А Ї Н И «Про дошкільну освіту» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 49, ст.259) ;
- 3.ЗАКОН УКРАЇНИ «Про загальну середню освіту»;
4. З А К О Н У К Р А Ї Н И «Про позашкільну освіту»;
5. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про освіту». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 46, ст.393) ;